

Warszawa, dnia 18 maja 2022 r.

Informacja o wynikach kontroli
na temat: Legalność pobytu i zatrudnienia cudzoziemców na terytorium RP zrealizowanej
w Placówce Straży Granicznej w Olsztynie.

- I. Podstawa prawna**
Czynności kontrolne zostały przeprowadzone na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej¹.
- II. Tryb kontroli**
Kontrola została przeprowadzona przez Departament Kontroli i Nadzoru (obecnie Departament Kontroli) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w trybie zwykłym, zgodnie z *Planem kontroli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji na rok 2019.*
- III. Termin kontroli**
Od 13 maja 2019 r. do 28 czerwca 2019 r.
- IV. Zakres kontroli obejmował następujące zagadnienia:**
1. Czynności wykonywane przez funkcjonariuszy SG w zakresie kontroli legalności pobytu² cudzoziemców na terytorium RP.
 2. Czynności wykonywane przez funkcjonariuszy SG w zakresie kontroli legalności wykonywania pracy, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom³ na terytorium RP.
 3. Dokumenty organizacyjne placówki SG dotyczące realizacji zadań związanych z KLP i KLZ (wewnętrzne podziały zadań, szczegółowe zakresy obowiązków i uprawnień funkcjonariuszy, inne).
 4. Nadzór nad czynnościami związanymi z kontrolą legalności pobytu, legalności wykonywania pracy, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom na terytorium RP.
- V. Kontrolą objęto okres** od 1 stycznia 2018 r. do 31 marca 2019 r.
- VI. Ustalenia kontroli – ocena kontrolowanej działalności**
Oceniono **pozytywnie mimo nieprawidłowości** działania podejmowane w Placówce Straży Granicznej w Olsztynie⁴ w zakresie realizacji zadań związanych z kontrolą legalności pobytu i kontrolą legalności zatrudnienia cudzoziemców na terytorium RP.
- Podejmowane przez podmiot kontrolowany działania w obszarach dotyczących kontroli legalności pobytu, jak i kontroli legalności zatrudnienia były co do zasady planowe oraz poprzedzone gruntowną

¹ t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 224.

² Zwana dalej również KLP.

³ Zwana dalej również KLZ.

⁴ Zwana dalej również: PSG w Olsztynie lub PSG.

analizą i rozpoznaniem. Podejmowano również kontrole doraźne, nieplanowe, w przypadkach wymagających niezwłoczności działania, a w szczególności po otrzymaniu sygnałów o naruszeniach przepisów związanych ze świadczeniem pracy przez cudzoziemców lub ich pobytem. **Pozytywnie** należy ocenić trafność i zasadność wszczynania dalszych postępowań (administracyjnych, o wykroczenia oraz karnych) będących skutkiem przeprowadzonych KLZ i KLP, a także sformalizowanym trybem postępowania za naruszenia przepisów, których dopuścili się cudzoziemcy oraz pracodawcy. Dokumenty organizacyjne jednostki kontrolowanej, określające m.in. wewnętrzny podział zadań poszczególnych komórek organizacyjnych, zawierały odpowiednie zapisy dotyczące realizacji KLP i KLZ. Jednocześnie podział kompetencji oraz obowiązków i uprawnień funkcjonariuszy PSG był właściwy, określał ich ramy jak również umożliwiał w sposób systemowy podejmowanie czynności służbowych w zakresie kontroli legalności pobytu i kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców oraz sprawowanie nadzoru przez osoby funkcyjne nad tym obszarem, co również oceniono **pozytywnie**.

Niezależnie od powyższego w trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowości i uchybienia wynikające z nieprzestrzegania obowiązujących przepisów.

Nieprawidłowości polegały na:

- przewożeniu pojazdami służbowymi SG z innych miejscowości do siedziby PSG w Olsztynie cudzoziemców, wobec których przeprowadzono KLP, bez uprzedniego ich formalnego zatrzymania,
- nieustosunkowywaniu się przez funkcjonariuszy do wniesionych zastrzeżeń do protokołu z kontroli legalności zatrudnienia,
- niepodpisaniu protokołu z kontroli legalności pobytu przez funkcjonariusza.

Uchybienia polegały na:

- nierzetelnym dokumentowaniu czynności zatrzymania w protokołach zatrzymania osoby, polegającym na niewypełnieniu lub niezupełnym wypełnieniu niektórych rubryk,
- nierzetelnym sporządzaniu protokołów z kontroli legalności zatrudnienia polegającym w szczególności na niewykreślaniu właściwych rubryk, niezamieszczaniu wzmianki o przyczynach odstąpienia od zawiadomienia przedsiębiorcy o zamiarze wszczęcia kontroli, braku zgodności wykazu dokumentów sprawdzonych w czasie kontroli ze spisem dokumentów, których zażądano od kontrolowanego podmiotu, nieujmowaniu wszystkich dokumentów, pomimo że znajdowały się w aktach kontroli, nieodnotowywaniu wyniku ustosunkowania się do wniesionych zastrzeżeń,
- powołaniu się w piśmie do podmiotu kontrolowanego na przepisy nieobowiązującej już w tym czasie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. *o swobodzie działalności gospodarczej*⁵,
- przytoczeniu jako podstawy prawnej art. 268a *Kodeksu postępowania administracyjnego*⁶, w upoważnieniach do składania w imieniu Komendanta PSG wniosków o ukaranie i ich popierania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- błędnym określeniu miejscowości w protokole kontroli legalności pobytu,
- nieutrwalaniu w aktach KLZ, w formie adnotacji, faktu dotyczącego poinformowania kontrolowanego podmiotu o sposobie „rozpatrzenia” zastrzeżeń.

Jak ustalono, w PSG w Olsztynie prowadzono bieżący nadzór nad realizacją zadań związanych kontrolą legalności pobytu i kontrolą legalności zatrudnienia cudzoziemców na terytorium RP. Jednakże, biorąc pod uwagę stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości i uchybienia należy uznać, że sprawowany nadzór nie był w każdym przypadku wystarczający i skuteczny, albowiem nie ujawnił wskazanych powyżej

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 2168, z późn.zm. - zwana dalej również ustawą o SDG.

⁶ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U z 2017 r. poz. 1257, z późn. zm.), zwany dalej Kpa.

nieprawidłowości oraz nie przeciwdziałał ich powstaniu. Powyższe miało bezpośredni wpływ na ocenę końcową kontrolowanego podmiotu.

VII. Wnioski i zalecenia:

W celu wyeliminowania ze służbowej działalności stwierdzonych w trakcie kontroli uchybień i nieprawidłowości oraz usprawnienia funkcjonowania kontrolowanej jednostki, wniesiono o:

- 1) Właściwe kwalifikowanie sytuacji związanych z koniecznością przewiezienia pojazdem służbowym Straży Granicznej z innych miejscowości do siedziby Placówki SG w Olsztynie cudzoziemców, wobec których przeprowadzono kontrolę legalności pobytu, i w stosunku do których wystąpiły przesłanki do wszczęcia postępowania o zobowiązanie do powrotu, tj. jako doprowadzenie osoby, o którym mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 2019 r., a co za tym idzie respektując § 16 ust. 1 ww. rozporządzenia dokonywać ich zatrzymania na podstawie art. 394 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach.
- 2) Ustosunkowywanie się przez funkcjonariuszy, którzy przeprowadzili kontrolę legalności zatrudnienia, do zastrzeżeń wniesionych do protokołu z takiej kontroli (z ustosunkowania się do zastrzeżeń winno jasno wynikać, czy zastrzeżenia zostały uznane i w jakim zakresie, albo nieuznane i dlaczego).
- 3) Informowanie/zapoznawanie podmiotu kontrolowanego z treścią ustosunkowania się do zastrzeżeń wniesionych do protokołu z kontroli legalności zatrudnienia.
- 4) Dokumentowanie dokonywanej w sposób bezpośredni czynności zapoznania kontrolowanego podmiotu z treścią ustosunkowania się do wniesionych zastrzeżeń (co najmniej w formie adnotacji urzędowej, o której mowa w art. 72 Kpa).
- 5) Rzetelne (kompletne) protokolarne dokumentowanie czynności takich jak: zatrzymanie osoby, kontrola legalności zatrudnienia oraz kontrola legalności pobytu.
- 6) Przytaczanie w upoważnieniach oraz pismach właściwej i aktualnej podstawy prawnej.
- 7) Przyjęcie, w ramach dobrych praktyk, reguły związanej z niewyznaczaniem tych samych funkcjonariuszy do prowadzenia postępowania administracyjnego o zobowiązanie cudzoziemca do powrotu, którzy wcześniej przeprowadzili wobec tego cudzoziemca kontrolę legalności pobytu.
- 8) Wypracowanie, w ramach systemu kontroli wewnętrznej, skutecznych mechanizmów nadzoru służbowego nad czynnościami związanymi z kontrolą legalności pobytu oraz kontrolą legalności zatrudnienia cudzoziemców na terytorium RP.